

tus poenæ ignis et afflictionis purgatorii, et hanc sustinere possunt animæ purgatorii; et quia illa poena temporalis est, per sufficien- tem durationem illius dicuntur posse satispati juxta qualitatem seu quantitatem reatus, ad quod illis sufficit esse in statu gratiae. Rursus vero concessum est hominibus justis et viatoribus, ut possint quodammodo mereri remissionem illius poenæ per alias penas voluntarias hujus vite moraliter aequivalentes, juxta divinam legem et justam institutionem; et haec vocatur propria satisfactio. Hanc ergo dicimus exhibere non posse animas purgatorii, quia sicut tempus merendi fuit tantum in hac vita, ita etiam status satisfaciendi per voluntarias penas, vel afflictiones. Quod eisdem testimonis, rationibus et Ecclesiæ traditione ostendendum est; est enim eadem ratio. Nam hic priusquam feratur ultima sententia, est tempus misericordiae; tunc autem lata jam sententia, est tempus rigorosæ iustitiae, et executionis poenæ, prout fuit per sententiam declarata. Item, quia alias per ferventem actum contritionis, detestacionis peccati, et amoris Dei, posset homo brevissimo tempore satisfacere, nec poena ignis purgatorii esset vere utilis, nedum necessaria. Accedit, quod licet illa poena purgatorii sit voluntaria concomitante per conformatiōnem cum divina voluntate, non tamen est voluntarie assumpta; nec ex tali voluntate habet valorem compensandi debitum culpe, sed ex sua acerbitate juxta mensuram divinæ legis. Quamvis, ut sit fructuosa, requirat ut conditionem necessariam, statum amicitiae divinæ, quia quantumvis illa poena rigorosa videatur, est poena amici, quem Deus ut pater, non ut inimicus, castigat, ut tandem suo conspectu dignus, et ad illum omnino purus inveniatur. Unde ipsæmet animæ sanctæ hanc divinam iustitiam considerantes, nolunt inde exire, donec perfecte purgatae inveniantur. Hoc autem non impedit, quominus suffragiis fideliū juvari possint, de quo seq. disput. dicuntur sumus.

8. *Has animas nec de congruo posse aliquid ad suam liberationem pertinens mereri.* — *Carol. 2.* — Secundo infero ex dictis, nec de congruo posse illas animas aliquid sibi mereri, vel impetrare, quod ad earum liberationem, seu breviorē exitum pertineat. Hoc non est certum sicut praecedentia, est tamen probabilius et frequentius receptum. Fundaturque in eodem principio; nam ex ipso quod homo voluntarie et negligenter amittit occa-

sionem in praesenti vita sibi a Deo concessam ad satisfaciendum, amittit etiam omnem congruitatem, ut sic dicam, obtinendi a Deo post hanc vitam remissionem aliquam circa poenam illam per actiones suas. Et hinc D. Augustin., in Enchir., c. 110, dixit, suffragia viventium prodesse illis animabus defunctorum, qui prius in hac vita sibi meruerunt, ut suffragia pro illis oblata Deo essent accepta. Quamvis enim hoc diversas habeat expositiones, de quibus disputatione sequenti, tamen clare supponit Augustinus in ipsomet purgatorio nihil posse ab eis fieri, quod ad hunc effectum per se conferat. Unde concludo animas illas ex vi actuam, quos ibi faciunt, mereri aut impetrare non posse remissionem aliquam concedendam omnino gratis per liberalem applicationem satisfactionis Christi, absque alio medio: hic enim modus remissionis etiam in hac vita fortasse nunquam fit, vel non nisi ex magna dispensatione; ergo in purgatorio locum non habet, propter solam petitionem ipsarum animarum. Unde verisimile non est ipsas animas hoc petere: esset enim inordinata petitio. Alipui vero putant posse impetrare remissionem aliquam per satisfactionem aliorum, ita ut ea ratione Deus illam accepte pro illis animabus, aut certe tales satisfactiones provideat, aut inspiret ipsis viventibus; quod est probabile, sed incertum; si tamen aliquid hujusmodi ibi inventur, debet potius fundari in meritis hujus vitae, quam illius status. Dixiautem, non posse impetrare aliquid pertinens ad liberationem ab illa poena, quia fortasse impetrare ibi possunt solatium aliquod, vel consolationes per Angelos, vel aliquid simile, quia hoc non repugnat illi statui, quamvis incertum nobis sit quid in hoc Deus statuerit. Secus autem est de remissione culpe venialis, nam ad hanc se disponere possunt in instanti mortis; an vero dicendæ sint illam mereri, supra in propria disp. vīsum est.

9. *Orentur pro nobis animæ purgatorii, possintque aliquid nobis de congruo mereri, aut impetrare.* — *D. Thomæ opinio.* — *Communior opinio.* — Hic vero occurrebat quæstio, an ibi orent pro nobis, possintque aliquid nobis de congruo mereri, vel saltem impetrare, ut alii loqui malunt. Nam D. Thom., 2. 2, q. 93, art. 11, ad 3, ait, eos, qui sunt in purgatorio, non esse in statu orandi, sed magis ut oretur pro eis, propter penas quas patiuntur. Et art. 4, ad 3, sentit nos non impli-

rare suffragia existentium in purgatorio, quia nondum fruuntur visione Verbi, ut possint cognoscere ea, quæ nos cogitamus, vel dicimus. Sentit ergo animas illas non orare pro aliis, quia non decet earum statum, eo quod sint debitrices, et quasi in carcere propter propria debita, et non esse orandas a nobis, quia cum Deum non videant, non cognoscunt quæ hic aguntur, nec speciales de his rebus revelationes accipiunt, cum eorum statui non debeantur, juxta ea quæ tradit D. August., lib. de Cura pro mortuis agend., cap. 13. Hanc sententiam D. Thomæ impugnant aliqui, quia legimus aliquando Deum fecisse miracula, propter Sanctos adhuc in purgatorio existentes, ut de Paschasio refert Gregor., 4 Dialog., c. 40. Responderi vero potest, id fecisse Deum in honorem illius Sancti, propter merita quæ in hac vita habuit, ipso etiam tunc nihil petente, vel sciente. Sed certe si hoc fieri potuit, quod negare non possumus, et ad hoc non est impedimentum status poenalis, etiam non impedit quominus animæ illæ pro nobis orare possint et impetrare. Maxime quia illæ animæ sunt sanctæ et caræ Deo, nosque ex charitate diligunt, et nostri recordantur, noruntque saltem generaliter ea pericula, in quibus versamur, et quantum indigeamus divina ope et auxilio: eur ergo non orabunt, etiamsi alias suis penas solvant quod debent? Nam etiam nos in hac vita debitores sumus, et pro aliis oramus; et Patres qui erant in sinu Abrahæ pro viventibus orabant, ut de Onia et Jeremia refertur, 2 Machab. ult. Neque etiam est incredibile SS. Angelos aliqua revelare illis animabus, quæ hic fiunt a viventibus amicis vel alio titulo illis conjunctis, vel propter aliquid earum solatium, vel ut etiam in particulari pro nobis orent, vel sciant a nobis pro illis orari. Quæ quidem omnia probabilia sunt, sed incerta; et ideo D. Thomæ opinio contemnenda non est, licet alia satis pia sit et verisimilis. Præsertim quia D. Thomas nec constanter, nec absolute oppositum docet, sed comparative ait, magis esse in statu in quo pro eis oretur, quam orandi. Unde practice non dubito quin honeste possint a nobis orari animæ illæ, et quod possimus etiam fructum aliquem talium orationum media illarum intercessione sperare.

10. *Sintne illæ animæ in via.* — Tandem ex dictis constat, an illæ animæ dicendæ sint esse in termino, vel in via; simpliciter enim non sunt in termino, quem nondum possi-

dent, et quoad hanc negationem sunt in via, et quoad aptitudinem solvendi debitum aliqui poenæ per satispassionem, item quoad statum fidei; absolute tamen non sunt in via, sicut nos sumus, scilicet, quoad omnes conditiones, et effectus viatorum; sunt ergo veleti in statu medio. Dicique possunt esse in termino gratiae, nondum vero in termino gloriae.

SECTIO III.

Utrum animæ purgatorii certæ sint de sua præsenti iustitia et futura æterna salute.

1. *Ratio dubitandi.* — Ratio dubitandi esse potest, quia ille non sunt certæ per evidētē cognitionem ipsius gratiae, vel iustitiae in seipsa, quia haec pertinet ad superiorem scientiam, quæ illi statui debita non est; unde multo minus possunt hanc evidentiam habere de sua impeccabilitate in futurum. Neque etiam harum rerum certitudinem habent per fidem, quia tale objectum particolare non spectat ad fidei revelationem. Ponere autem in illis animabus speciales revelationes voluntarium est. Confirmatur, quia alias non possent ibi timere, et consequenter nec sperare, sunt enim haec duo necessario conjuncta; sicut enim malum apprehensum ut inevitabile, jam non timetur, ita bonum apprehensum ut inamissibile, jam non speratur, quia non apprehenditur ut arduum, imo neque ut moraliter absens. Hac enim ratione animæ beatæ non habent propriam spem de resurrectione et gloria suorum corporum, licet illam nondum actu habeant.

2. *Proponuntur quorundam errores.* — Antiqua fuit sententia, illas animas non solum non habere hanc certitudinem, verum potius versari in quadam eximia animi anxietate et perturbatione, et interdum etiam desperationis motibus agitari, ex gravissimis doloribus, quos patiuntur. Ita refert D. Thom., d. 21, q. 1, a. 1, q. 4. Quem errorem Lutherus, priusquam purgatorium negasset, amplexus est, dicens, animas illas vere ac proprie desperare de sua salute, et in hoc gravissime peccare. Alii vero dixerunt non quidem desperare, nec peccare, simpliciter tamen incertas esse de statu suo, et an sint perpetuo puniendas, necne; imo hanc putant esse maximam penam, quam patiuntur. Ita sentit Michael Baius, lib. 2 de Meritis oper., cap. 8. Qui in eo fundatur, quod peccatum veniale dignum de se est æterna pena, quam licet

Deus interdum remittat, tamen, quod semper id faciat, nullo certo principio constat; unde possunt illæ animæ dubitare, an Deus hoc rigore justitiae cum eis usurus sit. Præterea refert Dionys. Carthus., lib. 4 de novissimis, art. 47, animam quamdam purgatorii cuidam apparuisse et dixisse: *Scio quia ante iudicium veniam non obtinebo; an autem tunc, incertum habeo.* Et infra dicit: *Qui taliter torquebantur, communiter erant incerti an finaliter salvarentur, et quasi desperabiliter fluctabant, qui in tormentis suis nihil existimabant ita pœnale, sicut incertitudinem indulgentiae.* Quæ omnia refert ex Petro Cluniacensi.

3. In animabus purgatorii esse desperationem est contra fidem. — Tota hæc doctrina erronea est, quamvis in ea quædam sint magis heretica et impia. Primo ergo ponere in illis animabus veram desperationem, est contra fidem, et contra omnem rationem suppositis principiis fidei. Probatur, quia desperatione est gravissimum peccatum, et saluti contrarium, quia sicut fides est ad salutem necessaria, ita et spes, quandiu ad terminum perventum non est. Item, quidquid sit de certitudine salutis, saltem est evidens animas illas non esse certas de sua damnatione, aut quod Deus illas deseruerit; imo neque ad hoc præsumendum habent conjecturas; cur ergo desperabunt? An quia puniri se conspiciunt? At hoc potius est indicium salutis, et amoris Dei, quando cum illa pœna non est conjuncta alia significatio divini odii, vel desertionis, quæ nulla fingi potest in illis animabus, ut statim amplius patebit.

4. Purgatorii animas non ita doloribus perturbari, ut anxietatem irrationalabilem sustineant. — Secundo censeo esse de fide, et fide supposita evidens, illas animas non ita perturbari doloribus, ut irrationalabilem aliquam anxietatem, vel impatientiam sustineant. Probatur primo ex eodem principio, quod pecare non possunt. Secundo ex illo Proverb. 42: *Non contristabit justum quidquid ei acciderit,* id est, non perturbabit illum, aut dejecto animo faciet, sed æquo feret animo, sciens non sine divina providentia et justitia evenire. Quod si hoc dixit Sapiens de justo in hac vita degente, quando divina gratia et protectione custoditur, quid dicendum est de animabus illis, quæ confirmatae sunt in gratia et in omni bono, et certissime norunt illas pœnas esse justissimas et ex Dei ordinatione evenire? Non ergo perturbantur et impatientes sunt, sed potius conformantur divinæ voluntati; et

ideo Ecclesia in canone Missæ eas dicit in pace dormire, ac quiescere. Nec vero dici potest, ex vehementia doloris perturbari rationem in illis animabus et ideo veluti necessitate quædam inculpabili hujusmodi perturbationem pati. Hoc enim perturbationis genus habet locum in anima conjuncta corpori, quando vehementia doloris ita perturbat humores, ut laedat organa sensuum, qui postea perturbant rationis usum, propter dependentiam intellectus conjuncti a phantasmatibus. At in puro spiritu, vel anima separata, hic perturbationis modus locum non habet, sed non obstante quacunque tristitia integrum habet intelligendi, vel ratiocinandi vim. Quanquam enim prava voluntatis affectio etiam in puro spiritu possit inclinare intellectum, vel ad actualem cogitationem, vel etiam ad iudicium, in his quæ alias evidencia non sunt, nunquam tamen potest ita perturbare, ut verum usum rationis auferat. Unde etiam in inferno anima illius divitis optime cognoscet statum suum et causam suæ pœnæ, et similia. Eo vel maxime quod in animabus purgatorii nulla est inordinata affectio, ex qua possit talis perturbatio, aut impatientia oriri.

Has animas certas esse de sua salute.

5. Num hæc animæ statim ac a corpore separantur, cognoscant non esse damnatas, et quomodo? — Tertio assero certissimum esse animas purgatorii esse omnino securas et certas de sua salute, tam quoad præsentem iustitiam, quam quoad æternam beatitudinem post illum statum consequendam. Ita docet D. Thom., citato loco, et ibi cæteri Doctores, et d. 45; Soto, d. 49, q. 3, art. 2, dicit esse Catholicam doctrinam; Cajet., tom. 4 Opusc., tract. 23, q. 2, solum dixit esse communem doctrinam; late Roffens., art. 38; Bellarm., lib. 2 de Purgator., c. 4. Ratio hujus veritatis constabit explicando modum hujus certitudinis, simulque respondendo ad rationem dubitandi. Duo ergo necesse est certo cognoscere ad habendam hanc certitudinem. Unum est, ut animæ illæ cognoscant statim ac separantur a corpore, se non esse damnatas, sed in statu gratiæ. Aliud est, ut cognoscant se non fore damnandas. Quoad primum videtur dici posse probabiliter, animas illas per scientiam evidenter et intuitivam id conspicere, quia seipsas intuitive videndo, vident etiam quidquid in ipsis est, sicut Angeli seipso videntes, vident suas potentias et habitus. Vident ergo illæ animæ in sua substantia habitum

gratiæ, et habitum charitatis in voluntate; ergo vident se secundum præsentem statum non esse damnatas. Ita sentit Cajet. supra, quem imitatur Bellarm., dict. c. 4, circa finem. Mihi tamen res incerta est, et contrarium videtur verisimilius, quia neque Angelus, nedum anima separata, potest per sua naturalia videre mysteria gratiæ; quantum ergo videat suam substantiam, et naturales potentias, et habitus, nihilominus non poterit intueri qualitates supernaturales in se existentes, sine speciebus propriis illarum, quas oportet esse per se infusas, et supernaturalis ordinis; unde etiam erit necessarium lumen illis speciebus accommodatum; non possumus autem cum fundamento dicere, hoc lumen et species infundi animabus in purgatorio; pertinet enim ad statum beatitudinis et sunt quasi proprietates consequentes essentialem beatitudinem, et ad accidentalem pertinentes. Item quia talis scientia supernaturalis infusa non est debita naturæ, nec tali statui pœnali; cur ergo dicemus ibi infundi?

6. Ex effectibus, quos in se experiuntur, cognoscere has animas se esse in gratia. — Aliter ergo dici potest, animas illas ex principiis fidei, quæ in hac vita habuerunt, et retinent, et ex effectibus, quos in se experiuntur, evidenter colligere se non esse in statu damnationis. Qui discursus fieri potest variis modis. Primo, quia certo credimus animas damnatas non diligere Deum, nec detestari peccata, imo nihil boni operari; illæ autem animæ evidenter experiuntur se diligere Deum, et detestari peccata, et nihil mali actu velle; ergo evidenter vident se non esse damnatas. Deinde certa fide credimus, animas decedentes in peccato mortali, in eodem punto et momento mortis damnari, juxta illud Luc. 16: *Mortuus est dives, et sepultus est in inferno;* ergo e converso certum etiam est, animam, quæ non statim in morte damnatur, non decidere in peccato mortali, et quæ in peccato mortali non est, esse in gratia (de adultis enim agimus); cum ergo anima purgatorii evidenter cognoscat se non esse damnata, evidenter etiam scit, supposita fide, se esse in statu gratiæ, et non in peccato mortali. Unde haec est differentia inter illum statum et viatoris, quod in via ex nullo experimento bonorum actuum potest homo evidenter inferre se esse in gratia, quia etiam illi, qui non sunt in gratia, possunt habere actus bonos, et adeo similes, ut non possint evidenter a nobis discerni. At vero in anima-

bus separatis non ita est; nam quæ non sunt in gratia (loquor de animabus adulorum) nullum bonum actum, nec amorem Dei super omnia verum aut verisimilem habere possunt ratione status damnationis, et ideo ex talium actuum experimento evidenter inferri potest status gratiæ. Rursus certum est, animas, quæ decadent in peccato mortali, statim in puncto mortis cognoscere se esse damnatas; sed animæ purgatorii non cognoscunt se esse damnatas, alias falsum cognoscere; ergo ex hoc evidenter concludunt se non esse damnatas, quia ex una negatione evidenter infertur alia, et priorem positive, et evidenter cognoscunt, si reflexionem faciant, quod fere necessarium est; ergo inde inferunt evidenter posteriorem. Solum restat probanda major propositio, quæ videtur æque certa, ac certum est, animas decedentes in peccato mortali statim in morte puniri pœna condigna, quod est manifeste de fide ex dict. loco Luc. 16, et ex illo Job 21: *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt, cum similibus.* Nemo autem est damnatus nisi sciat se esse damnatum, tum quia alias non statim esset obstinatus in malo, nec fidem aut potestatem bene operandi amitteret; tum quia magna pars pœnæ damnati est scire se esse damnatum, quia non est damnatio sine desperatione veniæ, neque sine apprehensione perpetua pœnæ et inimicitæ cum Deo, neque etiam e converso desperatione aliunde nascitur cum necessitate nisi ex cognitione talis damnationis. Unde etiam animæ purgatorii eo ipso quod non desperant, vident se non esse damnatas in perpetuum, nec gerere cum Deo perpetuam inimicitiam. Huc accedunt aliae conjecturae, quia animæ quæ sunt in mortali, sicut feruntur in gehennam, ita cognoscunt locum ad quem deferuntur, et audiunt blasphemias in Deum, quæ ibi dicuntur, et quibus ipsæ cooperantur; hæc autem omnia non experitur anima purgatorii, imo videt se esse in loco, ubi Deus honoret et non blasphematur, etc.; ergo.

7. Quomodo hæc animæ cognoscant se non fore damnandas. — His ergo modis cognoscunt illud principium; sed illud non satis est, nisi addatur secundum. Dicere autem possumus illud solum cognoscere ex fide, quam in hac vita habuerunt. Nam de fide credimus animas sanctas post mortem non posse peccare, ut in superioribus ostensum est; hanc autem fidem etiam relinent animæ separatæ; ergo hoc ipso quod vident se non

esse in statu peccati mortalis, quando hinc decedunt, certo judicant se non posse cadere ab illo statu, atque adeo poenas illas fore temporales, et post illas vitam beatam consecuturas. Si quis tamen recte consideret, tota haec cognitio non excedit theologicam certitudinem, unde non est evidens quoad ipsum consequens, sed solum quoad illusionem. Ex quo videtur ulterius inferri, hanc cognitionem non posse esse communem omnibus illis animabus. Nam principia illa, quae nos supponimus ut certa, quamvis talia sint, non tamen sunt articuli fidei omnibus noti, sed doctis tantum, et plusquam mediocribus Theologis noti sunt; multi ergo justi idiotae morientur sine fide vel cognitione talium principiorum, ut quod anima purgatorii non possit peccare, quod anima discedens in peccato mortali statim sciat se esse damnatam, vel similia; ergo possunt esse in purgatorio multæ animæ, quæ per se non valeant talem discursum theologicum facere, quia illis pro illo statu non revelatur theologia, quam in hac vita non didicerunt. Ad hoc vero dici potest, quoad haec principia, quæ facilia sunt, facillime edoceri, et illuminari a suis Angelis custodibus.

8. *Rationi dubitandi fit satis.* — Addimus denique, directe et per se hanc certitudinem recipere in judicio particulari. Suppono enim omnes homines judicari in morte, particuli judicio, de quo dixi multa in 2 tomo, disp. 52, sect. 2, ubi ostendi et illud esse, et in instanti separationis animæ a corpore fieri, et in eo ferri sententiam, quæ ipsi animæ statim manifestatur, nam ad hunc finem profertur; imo nihil aliud videtur esse proferri, quam manifestari, quia apud se jam Deus illam habebat, profert autem cum manifestat; haec autem manifestatio per se pertinet ad eum qui judicatur; nam quod aliis manifestetur, accidentarium est. Per hanc autem sententiam duo cognoscunt illæ animæ, scilicet, dignas esse vita æterna propter bona merita, et illam esse illis reddendam in tali ac tanto gradu, differri tamen, quia dignæ etiam sunt tali ac tanta poena, quam prius luitaræ sunt; simul etiam vident sententiam Dei esse immutabilem et infallibiliter habituram effectum. Per eam ergo sententiam, quæ revelationem divinam continet, et de præsenti statu, et de futura beatitudine certissimæ redundunt. Unde existimo, non solum certo scire illam poenam futuram esse temporalem, sed etiam quanto tempore du-

simplex fuga mali dicitur, quam timor. Rursum, perpetuitatem illius mali, vel carentia perpetuae divinæ visionis minus timent, quia certissimæ sunt eis non imminere tale periculum; simplici ergo affectu illas fugiunt, et odio habent, vel ex appetitu propriæ beatitudinis, certaque spe illius, vel ex charitate Dei, propter cuius honorem et amorem, illum maxime videre desiderant. Denique, proprium timorem servilem non habent, et quoad hoc dici possunt habere charitatem perfectam, quæ hunc timorem excludit; non enim jam fugiunt culpam propter timorem poenæ, in quo talis timor consistit, sed culpam propter se et propter Deum fugiunt, quod pertinet ad timorem filiale, et poenam ipsam ea potissimum ratione detestantur, quia est fructus culpæ. Igitur prædicta certitudo, nec veram spem, nec timorem illi statui accommodatum excludit.